

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry (KYY)

Laura Räsänen, puheenjohtaja

...

www.sll.fi/kirkkonummi

Uudenmaan ELY-keskukselle [oli vahingossa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle]

Pyyntö tutkia valmistellaanko Kirkkonummen Evitskogin Johannesbergin kosteikkolle laitonta maankaatopaikkaa

KUVAUS ALUEESTA

Alue tunnetaan nimillä Törnäsintien tulvapellot, Mossarna ja Johannesbergin kosteikko, se sijaitsee Kirkkonummen Evitskogissa, Törnäsintien molemmin puolin (liitteet 1: peruskartta, 2: kohdealue, 3: alustava suunnitelma, liite 17: google linkki). Johannesbergin kosteikko on yksi Länsi-Uudenmaan merkittävimmistä lintujen levähdyspaikoista kevät- ja syysmuuton aikana. Valuma-alue jatkuu Storträsk-järveen, josta tulvapellot erottaa muutaman kymmenen metrin matala rantakaistale, osittain padottu rantaluhta. Järven pinnan korkeus vaihtelee vuosittain lähes metrin. Vedenpinnan ollessa korkealla rantaviiva peittyy veden alle ja järvi saattaa muodostaa kosteikon alavimpien osien kanssa lähes yhtenäisen vesialueen.

TAPAHTUU TÄLLÄ HETKELLÄ

GRK Infra /Graniittirakennus Kallio Oy ja maanomistajan edustaja Erik Perklén ovat sopineet ”pellonkorotuksesta” arvion mukaan noin 38 ha alueelle. Alueelle vietäisiin arvion mukaan yli 800.000 m³ ylijäämämaita ja maanpinta nousisi tässä Insinööritoimisto Pohjatekniikka Oy:n suunnitelmassa 1 - 4 metriä, viettäen Storträsk-järveen (liite 13).

Kunnan ympäristöpäällikön, GRK Infra Oy:n ja Erik Perklénin välisissä neuvotteluissa on tällä hetkellä sovittu, että itse läjityksen aloittaminen pysäytetään lisäselvityksiä varten, mutta että tienrakennus alueelle saa jatkua (liite 14). Virallisesti Evitskogintieltä eroava Johannesbergintie on ollut ajotie Perklénin vanhalle, satunnaisesti kesäkäyttöön vuokrattavalle mökille, mutta kun tarkastelee tien meneillään olevan ”korjausrakentamisen” tapaa, niin se ei enää ole mikään mökkitie vaan ilmeisenä päätarkoituksena on tulla toimimaan raskaan liikenteen ajoramppina kosteikon peittämiseksi tarkoitetuille maa-aineksille (liitekuvat). Koko suunnitelman mukaisen massamäärän ajamisen suuruusluokka olisi 50 000 nappikuormaa Evitskogintietä pitkin alueelle. Paikalliset epäilevät myös, että Evitskogintie nykytasollaan ei ilman vaurioita ja liikenteellisiä turvallisuusongelmia kestä tällaista lisäystä raskasta liikennettä.

TOIMINNAN LAINVASTAISUUS

Kirkkonummen Ympäristöyhdistys ry:n käsityksen mukaan kyse on maankaatopaikkatoiminnasta, joka vaatii ympäristölupaa sekä sen valmistelusta. Ympäristöministeriön muistiossa 3.7.2015: Kaivetut maa-ainekset – jäteluonne ja käsittely (liite 12), kohdassa 5.2.4 käsitellään maa-ainesten käyttöä pellonparannuksessa ja asian luvanvaraisuutta. Ympäristölupa tarvitaan silloin, kun maa-aineksen voidaan katsoa olevan jätettä, jolloin kyse on maankaatopaikkatoiminnasta. Muistiossa esitetään perusteita sille, milloin tarkoitukseen käytettävä maa-aines ei ole jätettä. **Johannesbergin kosteikkoon tuotavan maa-aineksen määrittää jätteeksi useiden ehtojen täyttyminen, joista yksikin riittäisi, lainaukset em. muistiosta:**

! ”Korvauksen saamista voitaneen yleensä pitää vahvana indikaationa siitä, että maa-

aineksen tarve on toissijaista maa-aineksen vastaanotosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden.” Evitskogissa on yleisessä tiedossa, että Pérklenit saavat 0,7 € /m³ vastaanottamastaan maa-aineksesta (Reijo Mäihäniemi suullisesti). Lisäksi pellon tarve hankkeen primäärinä vaikuttimena on outo, koska hakija ei aktiivisesti viljele kaikkia nykyisiääkään peltojaan. Evitskogissa on myös lisäpeltoa helposti saatavana halukkaille viljelijöille, sillä maanviljely Storträskin rannoilla on kannattamattomana vähentynyt vuosi vuodelta (Reijo Mäihäniemi suullisesti).

- ! Pellonkorotushankkeet vaativat AVI:n luvan, kun vuositasolla läjitettävän maa-aineksen määrä on yli 50 000 tonnia. Tämä raja ylittyy reilusti. Varovaisestikin arvioiden määrät ovat kaksin tai kolminkertaisia (liite 13).
- ! “Maa-aineksen käytöstä on suunnitelma, jossa muun muassa määritellään maa-aineksen käytön tekniset edellytykset sekä tarvittavien maa-ainesten määrä ja toiminnan kesto ja jonka avulla osoitetaan, että maa-aineksen käytölle on todellinen tarve ja että maa-aines tulee hyödynnetyksi jokseenkin välittömästi;” Tällaista suunnitelmaa ei ole niissä papereissa, jotka Törnäsintien hoitokunta on Kirkkonummen kunnan ympäristöyksiköltä pyynnöstä saanut.
- ! Edes ympäristölupaharkintaa ei ilmeisesti ole voitu tehdä monilta osin, koska ainakaan ympäristöyhdistyksen tiedossa ei ole:
  - Suunnitelmaa, josta selviää, että ”maa-aines vastaa laadultaan sellaisia maa-aineksia, joita muutoinkin – ilman nyt tarjolla olevaa rakennustoiminnan sivuvirtana syntyvää maa-ainesta – voitaisiin käyttää mainittuun tarkoitukseen kyseisellä peltoalueella”
  - Suunnitelmaa, josta selviää mistä maa-ainekset tulevat ja miten niiden puhtaus varmistetaan.
  - Toiminnan aiheuttamista vaaroista ja haitoista terveydelle tai ympäristölle tehtyjä selvityksiä. Kuitenkin jo hankkeen taustatiedoista voi päätellä, että sen vaikutukset ovat mittavat. Näin ollen asian selvittämisen olisi tullut olla täysin toisella tasolla. Todennäköisistä haitoista Pohjois-Kirkkonummen rikkaalle linnustolle tarkemmin jäljempänä. Mahdollisia haittoja Storträsk-järvelle ja sen alapuolisen vesistön luonnolle ja virkistyskäytölle on arvioitu ainoastaan alustavasti muutaman rivin sähköpostin verran (liite 8).

Asiaa tulee selvittää myös ainakin ympäristönsuojelulain 27.2 § 1 kohdan tarkoittaman pilaantumisen vaaran osalta. Ravinteiden, kiintoaineksen ja mahdollisesti muidenkin epäpuhtauksien valuminen Storträsk-järveen on ilmeinen riski. Maanpintaa suunnitellaan nostettavaksi 1 - 4 metriä. On pelättävissä, että pelkästään jo näiden maamassojen asettumisen aikana, kymmenessä vuodessa, päätyisi suuret määrät kiintoainesta Storträsk-järveen.

- ! Suunnitelmassa esitetyn uuden kosteikon/kiintoaineen laskeutusaltan riittävyttä ei ole osoitettu millään tavoin. Pelättävissä on, että Storträsk-järveen pinnan ollessa korkealla, kosteikosta ja järvestä muodostuu yhtenäinen vesialue. Vaikka kosteikko/kiintoaineen laskeutusallas toimisikin, vaikuttaa se merkittävästi vain järveen päätyvään kiintoainekseen. Uuden kosteikon pienen koon takia on pelättävissä veden vaihtuvuuden olevan niin nopeaa, että veteen liunneet aineet eivät pääosin jää altaaseen, koska eivät ehdi sitoutua kasveihin ja jäädä sitä kautta kosteikon/kiintoaineen laskeutusaltan kierto.
- ! Storträskin laskujoki lähtee juuri Johannesbergin puoleisesta päästä. Vesi laskee Lonoksin järviin ja siitä edelleen Lohjanjärveen. Riskit vesistölle kohdistuvat tätä kautta Storträskiä laajemmalle alueelle.

Lisäksi pellon stabilointiin harkitaan Kirkkonummen ympäristötoimiston muistion mukaan käytettäväksi tuhkaa, jonka ominaisuuksista ei ole asiakirjoissa mitään mainintaa. Emme tiedä onko

ELY:stä haettu MARA-lupaa, tämän tarve kuitenkin muistiossa mainitaan (liite 8).

Yksi ilmeisistä haitoista naapurustolle on, että pellon korotuksen myötä Törnäsintietä pitäisi nostaa useita metrejä, ettei se jäisi muuta aluetta alemmalle tasolle. Tästä ja tien liikennöitävyyden ylläpidettävyydestä ei ole hankesuunnitelmassa mitään selvitystä. Jos tietä nostetaan näin merkittävästi, kosteikko ei enää todennäköisesti pidättäisi vettä entiseen tapaan ja tulvimisen tapa muuttuisi.

Julkisuudessa on ollut esillä hieman vastaava hanke

Ralf Sontagin hankkeessa Vantaan kaupunki katsoi, ettei kyse ole pellonparannuksesta vaan maankaatopaikasta, kun maamassan määrä oli iso eli 300-400.000 m³ ja vastaanottajalle maksettiin. Vantaa voitti oikeuskäsittelyn tällä perusteella. Vantaalla oli kyse puolet pienemmästä hankkeesta kuin Johannesbergin hanke on (liite 18).

Ympäristöpäällikön lausunto

Vaikka lain tarkoittamaa ympäristölupaharkintaa ei mitä ilmeisimmin ole tehty, Kirkkonummen kunnan ympäristöpäällikkö on kuitenkin antanut hankkeesta lausunnon. Lausunnossa edellytetään mm ”Hankkeella tulee olla kaikkien Törnäsintien tieoikeuden haltijoiden suostumus” (Liite 9) . Tällaisia suostumuksia ei ole annettu ja tieoikeuden haltijat (49 kpl) hoitokunnan hallituksen kyselyiden mukaan suhtautuvat hankkeeseen erittäin kielteisesti (Reijo Mäihäniemi suullisesti). Useat tieoikeuden haltijat luonnollisesti vielä asuvat tai heillä on kesäasunto Storträskin rannalla. Törnäsintie on päätyvä yksityistie, joka kulkee hankealueen läpi eikä tienvarren asukkailla ole muuta kulkua ulos Evitskogintielle.

HANKKEEN VAIKUTUKSET LINNUSTOLLE

BirdLife Suomi ry on määritellyt Pohjois-Kirkkonummen lintujärvien olevan kansallisesti arvokas lintualue (ns. FINIBA-alue). Evitskogin Lilla ja Stora Lonoks ovat matalina ruohikkojärvinä hyvin monipuolisen linnuston pesimäjärviä. Näitä täydentää läheinen Johannesbergin kosteikko (kyseessä oleva alue), joka on suurelle määrälle lintuja, myös harvinaisuuksille, muuttoaikoina ensimmäisenä sulava kosteikko ja näin ollen tärkeä levähdys- ja ruokailualue (liite kuvat). Se on tarpeeksi laaja, avoin ja turvallinen lintujen pysähtymispaikka, jollaisia ei ole missään lähiseuduilla. Pesimäjärvet tarvitsevat läheisyyteensä tällaisia ruokailualueita mm. kahlaajille, hanhille ja muille vesilinnuille. Johannesbergin kosteikolle jää myös pesimään useita lajeja kahlaajia. Alueen muuttoa ja linnustoa on seurattu ammattimaisesti ja aktiivisesti ns. Kimpari-projektissa jo 1980-luvulta lähtien. Havaintopäiväkirjoista on koottu luettelo viimeisen 12 vuoden osalta (liite 10). Lisäinformaatiota linnuista (liite 11). Kimparin aktiivit toimijat näkevät, että laakson luontoarvojen tuhoaminen läjityksellä toisi negatiivisia seurausvaikutuksia myös pesimäjärvien linnustolle.

KUVAUS AIKAISEMMISTA TAPAHTUMISTA

Erik Perklén on ottanut Kirkkonummen ympäristönsuojeluun yhteyttä pellonparannusasiassa. Pelto on Perklénin mukaan tällä hetkellä tulvimisen vuoksi osin viljelykelvoton. Alueelle on suunnitteilla pellon pinnan korotus ja nykyisen pelto-ojan putkitus (liitteet 3 ja 13). Alue ei vanhojen karttojen mukaan näytä olleen ympäri vuoden kuivaa peltoa, vaan kosteikkoa alavimmilta osiltaan (liite 15).

Perklén on hankkinut asiassa Länsi-Uudenmaan maaseutuhallinnon (11.12.2017) ja Nylands Svenska Lantbrukssällskapin (25.8.2017) lausunnot (liitteet 4 ja 5). Asiassa on laadittu pellon täytön stabiliteetti -selvitys 31.10.2017 (liite 6a ja b).

Ympäristöpäällikkö ja Graniittirakennus Kallion edustaja ovat käyneet paikalla 20.4.2017. Käynnistä laaditun lyhyen muistiinpanon (liite 7) mukaan täytön massamäärät menevät yli kunnan luvitusrajan. Muistiinpanossa pohdittiin myös, onko täyttö maankaatopaikkatoimintaa ja todettiin, että ei voi vielä sanoa. Sovittiin, että Graniittirakennus Kallio tarkentaa suunnitelmia (toimitettu joulukuussa 2018; liite 13), jonka jälkeen pidetään neuvottelu. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Aluehallintoviraston kanssa. Onko neuvottelu toteutunut, ainakaan siitä ei ole mitään dokumenttia ympäristöyksiköstä saatavissa aineistoissa. Neuvotteluna ei voida pitää lyhyttä sähköpostikeskustelua 23.4.2018 (liite 8), jossa vastauksen sanamuodosta on pääteltävissä, ettei sitä ole tarkoitettu lopulliseksi totuudeksi.

Kirkkonummen kunnan ympäristönsuojeluyksikkö/ ympäristöpäällikkö Sari Soini on antanut asiasta lausunnon 22.5.2018 (liite 9). Lausunnossa todetaan muun muassa, että hanke ei vaadi ympäristölupaa, kun pellonkorotukseen käytetään vain pilaantumattomia maa-aineksia, maa-ainekset käytetään sellaisenaan, maa-aines toimitetaan kaivuupaikalta suoraan käyttökohteeseen tai sitä varastoidaan vain lyhyen aikaa ennen käyttöä ja työ tehdään suunnitelman mukaisesti, ja että hankkeella tulee olla kaikkien Törnäsintien tieoikeuden haltijoiden suostumus.

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry on tehnyt kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle ympäristöpäällikön toiminnasta tässä asiassa EOAK/1168/2019 (liite 16). Asiasta ei ole menossa muuta valitusprosessia, koska ei ole päätöstä josta valittaa.

Kirkkonummen Ympäristöyhdistys ry. pyytää Etelä-Suomen aluehallintovirastoa tutkimaan valmistellaanko Kirkkonummen Evitskogin Johannesbergin kosteikkolle laitonta maankaatopaikkaa ja ryhtymään toimiin sen estämiseksi.

Kirkkonummella 7.3.2019

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry.

Laura Räsänen
puheenjohtaja

Riitta Hukkanen
sihteeri

Lisätietoja:

Laura Räsänen, Kirkkonummen ympäristöyhdistyksen puheenjohtaja, 050 4389 795,
laura.rasanen@kotikone.fi

Reijo Mäihäniemi, Törnäsintien hoitokunnan hallituksen jäsen, 040 562 3073, rm@repe.pp.fi

LIITTEET

Liitteet ja niiden numerointi on sama kuin eduskunnan oikeusasiamiehelle lähentämässämme kantelussa liitteiden 1 - 12 osalta, paitsi liite 11b on uusi. Liitteet 13 - 18 ovat uusia.

Liitteet, kunnasta saadut

- 1 peruskartta alueesta
- 2 kohdealueen kartta
- 3 alustava suunnitelma
- 4 Nylands Svenska Lantbrukssällskapin lausunto (25.8.2017)
- 5 Länsi-Uudenmaan maaseutuhallinnon lausunto (11.12.2017)

- 6a** pellon täytön stabiliteetti -selvitys 31.10.2017 ja **6b** sen liite
7 Käynnistä laaditun lyhyen kommentin muistio
8 sähköpostikeskustelua ELY (Soininen) – Ympäristöyksikkö (Soini) 23.4.2018
9 Kirkkonummen kunnan ympäristönsuojeluyksikkö/ympäristöpäällikkö Sari Soini lausunto 22.5.2018
13 Insinööritoimisto Pohjatekniikka: Pellon perusparannus, Tornäsintie, Kirkkonummi, rakennuspiirustus, täyttösuunnitelma. Nk. lopullinen suunnitelma.
14 Muistio 25.2.2019, läsnä Erik Perklen, kiinteistönomistaja Henna Välikangas, GRK Infra Oy Antti Määttänen, GRK Infra Oy Sari Soini, ympäristöpäällikkö Ville Alho, ympäristötarkastaja

Liitteet, muut

- 10** Kimpari Bird Projects ry.: Lausunto Kirkkonummi Evitskog, Mossarnan tulvapelloista.
11 lisäinformaatiota alueen arvosta linnustolle (Ei erillistä tiedostoa):
a) Suomen tärkeät lintualueet (Finnish Important Bird Areas – FINIBA-alueet) ovat kansallisesti merkittäviä uhanalaisten, silmälläpidettävien ja kansainvälisen erityisvastuun lintulajien pesimis- tai kerääntymisalueita <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/finiba/>
b) Tringan lausunto Mossarnan kosteikon linnustoarvoista ja maankohottamisen vaikutuksesta niihin 25.2.2019 <https://www.tringa.fi/wp-content/uploads/2019/02/Tringan-lausunto-Mossarna.pdf>
12 Ympäristöministeriön muistio 3.7.2015: Kaivetut maa-ainekset – jäteluonne ja käsittely <http://www.ym.fi/download/noname/%7B5E488047-B25B-45E4-AAE2-6495FBB53B5B%7D/110447> (Ei erillistä tiedostoa.)
15 Kirkkonummen historialliset kartat <https://www.kirkkonummi.fi/historialliset-kartat> (Ei erillistä tiedostoa.)
16 Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry:n kantelu eduskunnan oikeusasiamiehelle ympäristöpäällikön toiminnasta tässä asiassa EOAK/1168/2019.
17 linkki kohdealueen eli Mossarnan tulvapeltojen sijaintiin <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6675540.845799062&e=351198.1354509234&title=T%C3%B6rn%C3%A4sintie&desc=Kohdealue+pelto+merkin+kummallakin+puolella.&zoom=9&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D> (Ei erillistä tiedostoa.)
18 Helsingin Sanomat 21.10.2018 <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005871422.html> (Ei erillistä tiedostoa.)

Kuvaliitteet

Kaikki kuvat ottanut Reijo Mäihäniemi

Tienrakennuksesta:

- ! Ajotie on tarpeeksi leveä raskaalle liikenteelle,
- ! Perklenin asumaton mökki Johannesbergissä mistä uusi tie alkaa
- ! Tietääkö joku missä se remontoitava mökki on

Kosteikon linnuista:

- ! Hanhet metsä-tundra-kanada
- ! Joutsenet

